

VÄISTELYÄ, HAAVEILUA, VENKOILUA
– VASTAUS TERE VADÉNIN VASTINEESEEN »KOMPASTU, KOMPASTU
UUDESTAAN, KOMPASTU PAREMMIN»

Pauli Pylkkö

syyskuu 2011

Vadénin vastauksen suurieleinen ja opettavainen tyyli lupaa enemmän kuin antaa.

Arviointini kohdistui Vadénin pamflettiin, ei hänen elämäntyöhönsä. Annoin selväsanaisen tunnustuksen Vadénin pamfletin oikealle jalalle (kutsumalla sen liikettä ›sinänsä vahvaksi›), ja keskityin teoksen heikkoon kohtaan, sen vasempaan jalkaan.

Vadénin vastaus vahvistaa käsitystä, ettei hän oikeastaan pysty sovitamaan vallankumouksensa jalkojen liikettä yhteen, siis ajatukselliseksi kokonaisuudeksi. Hän lähinnä kertoo, mitä hän haluaisi tehdä, jos osaisi. Ettei hän osaa, ei ole mikään häpeä, koska ilmeisesti ei kukaan mukaan osaa.

Vastauksessa hänen puolustusstrategiansa perustuu lähinnä sille, että olisin lukenut hänen pamflettiaan epätarkasti ja tulkinnut lukemaani jotenkin väkimmäisesti ja järjestelmällisesti väärin. Vadén kirjoittaa (sivu 4): »Pylkkö yleistää kovasti liikaa tai lukee epätarkasti, kun kuvittelee (esimerkiksi sivulla 9) *Kaksijalkaisen* väittävän, että perinnekulttuurit ja luonnonkansat *yleensä* olisivat olleet luontoa tuhoamattomia ja tasa-arvoisia.» Arviointini kohdassa 3 (sivulla 4) seisoo kuitenkin näin:

»Vadén on pamfletillaan lopultakin siirtynyt kannattamaan väitettä, joka on luontoajattelun ytimessä, ja jota hän muistaakseni aikoinaan kiivaasti vastusti. Väitteen mukaan eräät ei-eurooppalaiset esimodernit perinnekulttuurit, ja ainoastaan ne, ovat onnistuneet kehittämään luontosuhteen, missä ihminen ei vakavasti vaaranna luonnonympäristöä.»

Kirjoitin siis ›eräät›, en ›yleensä›, joten Vadénin näkemys on esitelty oikein, ja hänen vastineensä väite on perätön. Myös sivulla 8 kirjoitin yhteensopi-

vasti Vadénin näkemyksen kanssa näin:

»Eräät perinnekulttuurien ja luonnonkansojen elämänmuodot ovat olleet (jossakin mielessä) »ekologisesti ja sosiaalisesti kestäviä», mutta sosiaaliselta rakenteeltaan ne eivät ole muistuttaneet nykyeurooppalaisia hyvinvointivaltioita, eivätkä itse asiassa muitakaan sosiaalisia ja poliittisia järjestelmiä, mitä valistuksenjälkeinen Eurooppa on synnyttänyt.»

Jälleen kerran siis »eräät», ei suinkaan »yleensä». Toisin kuin Vadén väittää sivulta 9 ei aiheeseen liittyviä täsmennyksiä tai luonnehdintoja löydy. Ilmeisesti Vadén on yrittänyt tarttua seuraavaan lauseeseeni (sivulta 9):

»Eryteisesti naiset ja lapset on yleensä perinneyhteisöissä tiukasti alistettu miehisen vallan alle tavalla, jota mikään nykyaikainen länsimaalainen tasa-arvo-ihanne ei voi suvaita. Tässä valossa Vadénin tapaa toistuvasti viitata perinneyhteisöihin »tasa-arvoisina» ei voi pitää muuna kuin tarkoitushakuisena harhautuksena tai itsepetoksena.»

Tässä ei sanota, että Vadén olisi väittänyt, että perinnekulttuurit tai luonnonkansat olisivat yleensä luontoa tuhoamattomia ja tasa-arvoisia. Kirjoittamassani virkkeessä sanotaan aika selvästi ainoastaan, että Vadénin pamfletissa toistuvasti puhutaan perinneyhteisöistä tasa-arvoisina. Virkkeeseen sisältyvä väite pitää paikkansa.

Vadénin esittämät epätarkkuussyötökset ovat aiheettomia. Vastaukseen hän käyttää ajan ja tilan kuviteltujen epätarkkuuksien etiskelyyn ja hukkaa näin tilaisuuden vastata esittämiini vakaviin filosofisiin kysymyksiin.

En ole lainkaan vakuuttunut, että Vadénin vasemman jalan liikkeen aatteelliset vaikuttimet kestävät filosofista päivänvaloa; vaikuttimissa on mukana aivan liaksi konformismia ja miellyttämisen halua. Ajattelun ongelmat eivät katoa vain julistamalla ne olemattomiksi ja asettamalla niiden tilalle niin kauniita ja hyviä tavoitteita, ettei lukeva yleisö kehtaa niitä kyseenalaistaa. Tämä on vasemmistointellektuellin helmasynti: julistautumalla kauniiden ja humaaniin tavoitteiden kannattajaksi odotetaan lukijalta lepsua myötätuntoa. Vadénin *niin&näin* oli aikoinaan (ja lienee nykyisinkin) tulvillaan tätä mentaalista kyhnyttelyä.

Vadén kirjoittaa: »Arviossaan hän (siis Pylkkö, lisäys Pylkön) jättää mainitsematta, että pamfletissa kuvattu vallankumous on paitsi kaksijal-

kainen, myös paikallinen.» Jättää mainitsematta? Tuskin. Mutta mainitseminen ei kumoa tai korjaa sitä, että eurooppalaisen valistuksen demokratia- ja tasa-arvoihanteet, eivät ole paikallista ajattelua missään, eivät edes Keski-Euroopassa. Vadén vain julistaa, että aikoo ratkaista länsimaalaisten (yleispätevyyttä tavoittelevien) arvojen (kuten demokratia- ja tasavertaisuus) ja aidosti paikallisen, ei-eurooppalaisen kulttuurin törmäämisen ongelman. Itse asiassa hän ei missään edes aloita ongelman ratkaisuun tähtäävää työtä. Tämä työ vaatisi pitkäjänteistä paneutumista vaikeisiin filosofisiin kysymyksiin, eikä suomalaisesta vasemmistosta löydy työlle tekijää. Aika kuluu ilmeisesti politikoinnissa, julkisuuskuva rakentelussa ja toimittajan hommissa. Pelkkä filosofisten tavoitteiden julistaminen ei ole mitään ajattelua. Se on korkeintaan puolueohjelman laatimista.

Pylkön kritiikin sisällön voisi tiivistää näin: Vadén ei ole pystynyt näyttämään, miten paikallinen ajattelu demokratisoidaan ja tasa-arvoistetaan paikallista ajattelua latistamatta ja näivettämättä. Demokratia on erityisen vaarallinen länsimaalaistamisen väline, koska osaa naamioitua epäitsekääksi hyveeksi. Itse asiassa demokratisoituminen (maailmankansalaisen etiikka; »kansainvälisen yhteisön» ihmisoikeuspolitiikka, ja sen sellainen) ajaa (joskus kätkeytyä, joskus avoimemmin) Lännen (Amerikan ja Euroopan rikkaiden teollisuusmaiden eli niin sanotun kansainvälisen yhteisön) taloudellisia ja sotilaallisia tavoitteita.

Ongelmat eivät katoa myöskään vain hukuttamalla ne loputtomaan empiiriseen tutkimussälään, jonka filosofinen tulkinta on laiminlyöty. Vadén ei näytä edes huomaavan, että empiiristen »tutkimustulosten» käyttäminen paikallisen ajattelun kuvaamisen yhteydessä perustuu kulttuurien ja kielten käännettävyyden oletukselle. Joka ottaa kääntymättömyyden vakavasti, ei yksinkertaisesti voi vedota empiiriseen tutkimukseen niin suoraviivaisesti kuin Vadén toistuvasti tekee. Vadén kirjoittaa: »Paikallisuus tarkoittaa kääntymättömyyttä ja yleispätemättömyyttä tavalla, joka ei ole voinut jäädä Pylköltä huomaamatta.» Vadénin tapa on kyllä huomattu; kääntymättömyyden ja yleispätemättömyyden filosofiaa hänen pamfletistiaan ei sen sijaan ole löytynyt.

Miten ihmeessä pamfletti, joka toistuvasti vetoaa empiiriseen, sekä tieteelliseen että journalistiseen, kirjallisuuteen, voisi muka samalla vedota »kääntymättömyyteen ja yleispätemättömyyteen»? Vadén yksinkertaisesti sulkee edelleen korvansa ja silmänsä tältä perusongelmalta.

Vadénia houkuttelee myös toive öljyn loppumisesta, kapitalismin nopeasta romahtamisesta ja näin syntyvästä vallankumouksellisesta tilanteesta. Vadén kirjoittaa korostun itsevarmasti asiasta, joka kuitenkin on epäselvä ja tulkinnanvarainen: »Kun Pylkkö yhteenvetävästi sivulla 13

kysyy, miten ympäristövallankumous pysäyttää talouskasvun, hän kysyy ohi.» Eivät kuitenkaan edes Vadénin naiivisti yliarvostamat empiiriset tutkimukset yksiselitteisesti osoita, että talouskasvu olisi pysähtynyt. Vadén on tekemässä talouskasvun (nyt jo muka tapahtuneesta) pysähtymisestä historiallista välttämättömyyttä, vaikka muualla vastauksessaan (ainakin sivulla 2) kiistää sellaisten välttämättömyyksien olemassaolon. Muutoinkin tuntuu Vadénin tässä esille nostama kysymys hieman saivartelulta, koska pamfletti ei käsittele sellaisia konkreettisia ja vaikeita ongelmia kuin mitä tehdä massatyöttömyydelle, kun tuotantoa ja kulutusta oleellisesti vähennetään (tai kun se Vadénin välttämättömyysnäkömyksen mukaan vähentyy).

Vallankumousten polttoaine on kostonhimo, eivätkä vallankumoukset suinkaan ole opettaneet lapsilleen ajattelun taitoa, puhumattakaan demokratiasta tai tasa-arvoihanteista. Vadénin intoilusta tulee mieleen Marxin ja Engelsin kirjeenvaihto 1850-luvulta. Jokaisen pienenkin talouskriisin yhteydessä miehet aivan vakavissaan povasivat kapitalismin välitöntä ja lopullista romahdusta ja proletariaatin pikaista vallankumousta Englannissa ja Yhdysvalloissa. Vallankumousta saatiin sitten kyllä odotella, ja kun se vihdoinkin puhkesi marxilaisia ennustuksia pilkaten Venäjällä, mitä se toikaan kansalle: massiivisia luokkamurhia, kansanmurhia, etnisiä puhdistuksia, sisällissotia ja nälänhätää. Mistä edelleen kumpuaa tämä innostus vallankumouksiin?

Demokratian ja tasa-arvon ihanteet, sellaisina kuin me ne yleensä tunnemme, ja millaisina ne myös Vadénin pamfletissa ja vastauksessa esiintyvät, ovat kotoisin eurooppalaisesta valistusliikkeestä. Sopiva johdanto valistusfilosofiaan on esimerkiksi Ernst Cassirerin teos *Die Philosophie der Aufklärung* (J.B.C. Mohr – Paul Siebek Verlag: Tübingen, 1932). Cassirer osoittaa, että valistusliikkeellä oli läheiset aatteelliset yhteydet aikansa mekanistiseen luonnontieteeseen ja tekniikkaan. Valistuksen ihmiskäsitys oli teollisen vallankumouksen ihmiskäsitys. Cassirerin näkemystä vahvistaen Horkheimer ja Adorno kirjoittavat *Valistuksen dialektiikassaan* (suomennos Veikko Pietilän; Vastapaino 2008, sivu 26): »Mikä ei supistu numeroiksi, viime kädessä ykkösiksi, on valistukselle lumetta.» Ja vähän myöhemmin (sivulta 28) meille tarjotaan tämä mainio virke: »Valistus suhtautuu olioihin kuin diktaattori ihmisiin. Diktaattori tuntee ihmisestä sen puolen, jota hän pystyy manipuloimaan.»

Sopivia muistutuksia jokaisella, joka yrittää lähestyä ei-eurooppalaisia kulttuureja empiirisen – niin tieteellisen kuin journalistisenkin – tutkimuksen avulla. Valistuksen hengessä nämä tutkimukset aivan siekailematta (joko tietoisesti diktatorisesti tai sitten huomaamattaan) olivat ei-

eurooppalaisen kokemuksen eurooppalaisen metafysiikan mukaiseksi.

Valistusihanteita ryhdyttiin toteuttamaan Euroopassa restauraation aikana, ja varsinkin sen jälkeen valistusihanteet innoittivat yhtä lailla sosialistisia kuin porvarillis-liberaalejakin filosofeja ja kirjailijoita. Jopa kommunistit ovat yrittäneet ujuttaa niihin omaa väriään, ja jopa kommunistit Itä-Euroopassa viittasivat aikoinaan omaan reaalikommunistiseen valtioonsa käsitteellä ›kansandemokratia›. Vadénin demokratia- ja tasa-arvoihanteiden taustalta löytyy – olipa hän siitä tietoinen eli ei – 1960-luvun eurooppalaisen vasemmiston poliittista ohjelmaa, Ruotsin hyvinvointivaltion ihanteita ja saavutuksia, Yhdysvalloista lainattuja 1980-luvun feministisiä teorioita, ja eräitä muita hyvin eurooppalaisia ja hyvin amerikkalaisia aatteita.

Valistusliikkeestä kotoisin olevien demokratia- ja tasa-arvoihanteiden sovittaminen yhteen ei-eurooppalaisten perinnekulttuurien todellisuus- ja ihmiskäsityksen kanssa on ratkeamaton ongelma. Vadén siis ehdottaa, että etsisimme empiirisestä, vahvasti amerikanmakuisesta tieteellisestä ja journalistisesta kirjallisuudesta esimerkkejä siitä, miten demokratian ja tasa-arvon ihanteita on pystytty toteuttamaan ei-eurooppalaisissa luontoystävällisissä perinnekulttuureissa; tai toisin päin, miten modernit demokraattiset kulttuurit ovat mahdollisesti onnistuneet luonnonkansaistumaan. Mutta niillä aatteellisilla, teoreettisilla ja filosofisilla keinolla, joita pamfletissa esitellään, ei voida edes rinnastaa paikallista ajattelua ja demokraattisia ihanteita, saati sitten yrittää niiden yhteensovittamista. Journalistisen ja tieteellisen tutkimuksen käsitteellinen kielenkäyttö, tekniset ja teoreettiset ajatustottumukset, sulkevat etukäteen pois mahdollisuuden ei-eurooppalaisen kulttuurin kokemukselliseen kohtaamiseen.

Vadén vetoaa usein Pasasen ja Ulvilan tutkimushankkeeseen ja sen ›tuloksiin›. Hanke (*Sustainable Futures. Replacing Growth Imperative and Hierarchies with Sustainable Ways*. Toimittajat Marko Ulvila ja Jarna Pasanen. Suomen Ulkoministeriö, 2009, löytyy myös sivuilta www.ymparistojakehitys.fi; Pasasen ja Ulvilan osuus on ilmeisesti Osa I: Transformation Scenarios to Sustainable Economy and Equality) on kuitenkin oppikirjaesimerkki siitä, miten tekninen hallintojargon ja pseudotieteellinen slangi voi tuhota tutkimuksen uskottavuuden, varsinkin milloin tutkimushake yrittää lähestyä ei-eurooppalaisia paikalliskulttuureja. Hankkeen eräs lähtöoletus on, että ›ekologisesti kestävä› elämänmuodon ideoita olisi etsittävä alkuperäiskulttuurien luontosuhteesta (sivut 65–68). Kaunis tavoite. Mutta Pasanen ja Ulvila eivät lainkaan tunnu huomaavan, että heidän kiduttavan esineellistävää tekninen hallintoenglantinsa, sen käsitehirviöt, tieteellisiksi uskotut ajatustottumukset ja argumentaatiotavat, tekevät alkuperäiskulttuurin

luontokokemuksen kohtaamisen yksinkertaisesti mahdolliseksi. Ja jos kohtaaminen jotenkin saataisiin järjestettyä, niin mitä jäisikään alkuperäiskulttuurista ja sen luontokokemuksesta jäljelle, kun se on mankeloitu hankkeen ääri-feministisen tasa-arvo-ohjelman läpi. Ohjelman mukaan näet feminististen ruohojuurijärjestöjen on maapallon köyhissä osissa ensiksi kitkettävä ›lesbofobia› ja sitten nujerrettava ›hetero-normatiivinen patriarkaatti› (sivut 64–65).

Vadénin mahdollisuudet onnistua demokraattisten ideoiden ja paikallisen ajattelun yhdistämiseksi eivät riipu oleellisesti siitä, onko ei-eurooppalaiseksi perinneyhteisöksi valittu saamelaiset, jokin kivikautinen kulttuuri, Intian ja Kiinan korkeakulttuurit vai nykyhetkeen säilyneiden luonnonkansojen kulttuurit – vai pyritäänkö peräti länsimaalaisen kulttuurin luonnonkansaistamiseen. Ongelmat liittyvät siihen, että modernin demokratian ja tasa-arvon länsimaalaisilla ideoilla ei ole vastinetta perinnekulttuurien todellisuus- ja ihmiskäsityksessä. Tämän puutteen voi ilmaista myös (kielen, kokemuksen, tapojen...) kääntämisen mahdollisuutena.

Tilanteen voisi ilmaista kärjistetyymminkin: Demokratia ja tasa-arvohanteet tekevät paikallisen ajattelun mahdolliseksi. Siis demokraattiset ihanteet ovat oleellinen ja erottamaton osa länsimaalaista metafysiikkaa, millä paikallisen ajattelun ainutkertaisuus tuhoetaan. Demokratia on erityisen vaarallinen uuskolonialismin ase, koska vetoaa Euroopan ja Lännen ulkopuolella nuoriin, hyvin koulutettuihin, urheilukenkä käyttäviin Internet-poikiin ja oikeuksiaan penääviin feministityttöihin. Internet, uusi elektroniikka, demokratia, tasa-arvohanteet ja länsiviihde miehittää nuoren sielun ja tukahduttaa paikallisuuden viimeisetkin henkäykset.

Mitään vaihtoehtoista, valistusliikkeestä ja eurooppalaisesta perinteestä riippumatonta demokratia- ja tasa-arvo-näkemyttä Vadén ei esittele. Hän kyllä kuvailee ohjelmallisen tavoitteen, jota kutsuu länsimaalaisen kulttuurin ›alkuperäiskansaistamiseksi› ja ›demokraattiseksi metsäkokemukseksi›, mutta alkuperäisen kokemuksen ja demokratian ajatuksellista liittoa tai ykseyttä ei näistä poliittisista ohjelmajulistuksista löydy. Vadén ilmoittaa patronisoivasti »jättävänsä suosiolla» Pylkkön esikäsitteellisen dialektiikan Pylkkölle itselleen, muttei tarjoa mitään tilalle.

Erityisesti Vadénia näkyy ärsyttäneen, että Pylkkö rajoittuu arvostelevaan Vadénin sankareista ainoastaan Gandhia ja jättää Tolstoin, Järnefeltin ja Lasse Nordlundin vaille huomiota. No, pamfletin arvioinnin keskeisen teeman, länsimaalaisten arvojen ja ei-eurooppalaisen kulttuurin kohtaamisen kannalta Gandhi on huomattavasti keskeisempi. Noiden muiden sankareiden uskottavuudesta voisi muuten kyllä sanoa yhtä jos toistakin. Mutta Pylkkö ei suinkaan »lataa täyslaidallista Gandhin henkilöä kohtaan».

Pylkkö pitää Gandhin politiikkaa mielenkiintoisena ja taitavana. Pylkkö yrittää laukaista täyslaidallisen länsimaalaisen ympäristöliikkeen ja kansalaisaktiivisuuden maallistettua ja eetilistettyä Gandhi-kuvaa kohti. Gandhin opetukset perustuivat hindu-traditioon, ennen muuta *Bhagavad Gitaan*, eivätkä ole sovellettavissa länsimaalaisessa poliittisessa toimintaympäristössä. Vadén esittää tyypillisen länsimaalaisesti latistavan ja eetilistävän väärintulkinnan Gandhin elämästä ja kuolemasta sanoessaan, että Gandhi kuoli »uskonnollis-kulttuurisen tasa-arvon marttyyrinä.» Juuri tuollaisten lauseiden valossa ja varjossa on Vadénin aika vaikea kiistää olevansa »tekemässä Gandhista länsimaalaista demokraattia.» Gandhi ei esimerkiksi koskaan olisi pitänyt yhtäkään länsimaalaista vasemmistolaisista ateistia kanssaan tasavertaisena.

Pylkkö ei tavoita lainkaan vaikuttimia, jotka saavat Vadénin tässä (sivulla 9) kiihastumaan: »Joka tapauksessa Pylkön valikoivuus antaa näillä kohdin pamfletista niin vääristyneen kuvan, että se ei tee hallaa kohteelle vaan kuvaajalle.» Siis mikä valikoivuus? Vain sekö, että Pylkkö ei arvostele riittävästi Tolstoita, Järnefeltiä ja Nordlundia!? Miten tämä voi antaa aiheen moiseen vääristelysyytteeseen? Noista neljästä nimestä Pylkkö suhtautuu suurimmalla kunnioituksella juuri Gandhiin. Jokin jää Vadénilta sanomatta.

Myös demokratia-aiheen kohdalla Vadén sanoo Pylkön tulkinneen häntä aivan väärin. Vadén kirjoittaa (sivu 3): »Pylkön arvio tulkitsee liian nopeasti tasa-arvon ja demokratian tarkoittavan nykyisten hyvinvointivalttioiden demokratiaa ja hyvinvointi. Itse asiassa hän tuntuu tässä lukevan enemmän omia ennakkoluulojaan kuin kirjan tekstiä.» Vadén jättää sopivasti mainitsematta, mitä ennakkoluuloja hän tarkoittaa.

Tässäkin Vadén harjoittaa suurieleistä retoriikkaa vailla näyttöä. Pylkkö kirjoitti arviossaan:

»Koska »demokratialla» on kuitenkin sanana ja käsitteenä niin yksipuolisen myönteinen kaiku, ei juuri kukaan uskalla paljastaa demokratian kaksoisluonnetta ja hämää kääntöpuolta. Tästä syystä lähes kaikki aiheesta kirjoittavat sanovatkin olevansa etsimässä »todellista» demokratiaa tai »aitoa» demokratiaa; tai he sanovat suorastaan haluavansa »laajentaa» demokratian vaikutusala. Harvoin he kuitenkaan kertovat, mitä tämä aito tai entistä korvaava, »tuleva» demokratia oikeastaan on, ja miten se onnistuisi siinä, missä vallitseva reaalidemokratia epäonnistuu.»

Sivulla 3 Vadén sitten jälleen täysin ennustettavasti tekee sen, mistä syy-

tin häntä jo pamfletin arvioinnissa: Hän esittelee »jonkinlaisen erilaisen» (Vadénin oma ilmaisu!) demokratia-ihanteen. Parhaalla tahdollakaan en saa selvää, mitä Vadénilla on mielessä. En usko, että hän itsekään saa.

Vadén ei yksinkertaisesti uskalla kyseenalaistaa demokratian kovaa valistuksellista ydintä, sen läheistä liittoa talouskasvun politiikan ja teknisen edistyksen kanssa. Hän ilmeisesti kieltäytyy ajattelemasta sitä nykyyhetkisestä tosiasiallista tilannetta, että maailmanlaajuinen Internet-nuorison demokratia-liike palvelee Lännen kaupallisia ja sotilaallisia tavoitteita, siis viime kädessä modernin ylikansallisen tekno-kapitalismin tavoitteita. Nämä nuoret ovat länsimaalaisten vasemmisto-intellektuellien tuella hyvää vauhtia tuhoamassa paikallista kulttuuriaan. »Arabi-kaduksi» kutsutun demokratisoitumiskehityksen jälkeen voimme sanoa hyvästit niille Maghrebien luonnon rippeille, jotka siellä mahdollisesti vielä sinnittelevät.

Luulenpa ettei kukaan, joka toimii yliopistossa tai valtion hallinnossa uskalla enää ryhtyä demokratia-kritiikkiin. Näin Vadén joutuu vain toistelemaan, että luonnon tuhoaminen länsimaissa onkin toteutettu »suhteellisella ja edustuksellisella» demokratialla, siis länsimaalaisella reaalidemokratialla, mutta että hänellä on mielessä jokin toinen, entistä aidompi ja ehompi demokratia-ihanne (»parempi kuin nykyinen»). Ja vasemmistolaisessa retoriikassa jo kliseeksi käyneellä väistämiseleellä hän sitten julistaa olevansa etsimässä tätä aidompaa demokratiaa. Ei niin väliä, ettei sitä ole löytynyt, ettei sitä ole edes kuvitelmiin näköpiirissä. Ei niin väliä, että aika on käymässä vähiin. Ei niin väliä, ettemme tiedä, mitkä »tulevan demokratian» ympäristöseuraukset lopultakaan ovat, tai miten tuhoavaksi »tuleva demokratia» osoittautuu paikallisille kulttuureille. Tärkeintä on hyvät tarkoitukset ja »usko tulevaisuuteen».

Näitä kliseitä Vadén innostui aikoinaan keräämään oikein kokoelmaksi toimittamalla antologian *Linkolan ajamana* (Into-pamfletti, Like, 2008). Sieltä voimme käydä tarkistamassa suomalaisen vasemmistoälymystön rohkeuden ja omaperäisyyden tason. Tapani Kilpeläinen:

»Mitä uusliberalistisemmaksi yhteiskuntailmasto muuttuu, sitä salonkikelpoisempi Linkolasta tulee.» (sivu 53)

Toinen Kilpeläisen viisaus:

»[---] yhteiskunnallisena ongelmana ei ole demokratian liiallisuus vaan puute.» (edelleen sivu 53)

Entä sitten tämä ylittämätön Ville Lähteen muotoilu:

»Tätä Linkola ei tunnu koskaan ymmärtävän: hänen toistelemansa ajattelun logiikka sopii nykyisen reaalikapitalismin yhteiskunnan henkeen kuin nyrkki silmään.» (sivu 96)

Tyhmempi voisi luulla, että vasemmistolainen haluaisi nimenomaan pamauttaa nyrkin reaalikapitalismin silmään. Olli Tammilehto lisää kortensa kekkoon:

»Demokratia ja vapaus ovat sen sijaan moderneissa yhteiskunnissa pitkälti kokeilemattomia ihanteita.» (sivu 180)

Miten niitä pitäisi kokeilla, sitä Tammilehto ei kerro, mutta jotenkin toivon, että Tammilehto säästäisi meidät tuolta kokeelta. Sen sijaan että kertoisi, miten kokeen aikoo järjestää, hän tyytyy päivittelemään: » [---] on vaikea kuvitella, miksi ihmisten enemmistö yhteiskunnallisen vapauden vallitessa haluaisi olla rakentamassa yhteiskuntaa, joka sairastuttaa, vammauttaa, tappaa heitä itseään, heidän lapsiaan ja tulevia sukupolvia.» (sivut 180–181) Voisiko vasemmistolaisen hyväuskoisuuden *credon* tuon paljastavammin enää ilmaista. Minäpä kerron vastauksen Tammilehdon miksi-kysymykseen: mukavuudenhalun, turvallisuudenkaipuun, ahneuden, konformismin, hylätyksitulemisen pelon, laiskuuden, kademielisyyden... takia.

Tämä on aatteellinen ympäristö, missä Vadén toimii. Vastauksessaan hän lisää *all'unisono* oman äänensä tähän liikuttavaan hymniin:

»[---] vasemmistokritiikki on linjassa Yhdysvaltain virallisen kauppa- ja sotilaspolitiikan kanssa.»

Juuri Vadén, Kilpeläinen, Lähde ja Tammilehto tukevat demokratiahankkeellaan Lännen talous- ja sotilasmahtia, koska kieltäytyvät huomamasta, että länsimaalaisen yhteiskunnan suuri antagonismi on vaihtanut paikkaa luokkaristiriidasta aivan muualle. Tammilehdon fasismi-tulkintaa (sivut 181–183) ei kukaan olisi niellyt edes 70-luvun pahimpina taistolaisvuosina. Eikä myöskään Zerzanin oletetusti »ankara vasemmistokritiikki» ja anarkistinen kivikausiprimitivismi ilmeisesti estä Zerzania lentelemästä ympäri maapalloa kuin nuori globalisaatio-kriitikko konsanaan. En jaksa uskoa, että henkilö, joka luennoi milloin milläkin puolella maapalloa, eläisi muka »marginaalin marginaalissa».

Vadén ei tietenkään ole aina vastuussa muiden suomalaisten vasemmisto-intellektuellien hölmöilystä, mutta piirin konformismi estää häntä yrit-

tämästä aitoa demokratia-kritiikkiä. Aktiivisena toimittajana ja pitkäaikaisena *niin&näin* -vaikuttajana hän on kyllä vastuussa ainakin nuoremman vasemmisto-intelligentsian filosofisen ammattitaidon surkeasta tasosta ja siitä, että hänen toimittamansa Linkola-kirjanen takertuu vasemmiston jäykimpiin aate-kliseisiin. Ilmeisesti koko sukupolvelta on jäänyt Adornon *Negatiivinen dialektiikka* tutkimatta.

Linkola on piikki vasemmistolaisen kaupunkilaisintellektuellin peruksessa. Kilpeläinen äityy suorastaan hysteeriseksi kohdatessaan miehen, joka pelkällä elämäntavallaan vetäisee maton Kilpeläisen vikkelen-kepeiden argumentaatio-pyörähdysten alta. Kilpeläinen ei ole edes älynnyt, ettei ympäristökeskustelulla (tai filosofisella keskustelulla ylipäätään) ole paljoakaan tekemistä argumentaation kanssa. Voin kertoa hänelle salaisuuden, jonka mökkikansa täällä maalla jo tuntee, mutta joka on kaupungin silkipyllyille vielä tuntematon: argumentaatio on vain akateemisesti muotoiltua propagandaa. Tämän salaisuuden osoittaa todeksi viimeistään Kilpeläisen oma juttu Linkola-kirjasessa.

Lähdettä ärsyttää mies, joka on tehnyt ajattelunsa eteen muutakin kuin lennellyt kongressista toiseen. Tammilehto selaa epätoivoisena muististaan 60-luvun haalistuneita fasismi-teorioita: »[---] fasismi modernin kapitalistisen yhteiskunnan yhtenä olomuotona[---]» (sivu 183). Tuonkalaiset latteudet houkuttelevat lukijan uskomaan, että italialaisen fasismin ja saksalaisen kansallissosialismin kapitalismi-kritiikki oli sittenkin tarkempaa ja osuvampaa kuin marxismin kapitalismi-kritiikki. Marxismi on läheisempää aatteellista sukua modernille teknokapitalismille kuin fasismi ja kansallissosialismi konsanaan.

Ympäristökriisi yllätti vasemmiston housut nilkoissa. Myös Vadénin ohjelman luonnonkansaistuminen tai alkuperäiskansaistuminen, kivikautistuminen, saamelaistuminen ja metsäistymisen kuuluu tähän uuden vasemmistolaisen demokratia-ihanteen epätoivoiseen etsintään marxismin romahduksen jälkeisessä maailmassa. Se heijastelee paniikkia tilanteessa, missä vasemmiston aatteellinen asekaappi ja työkalupakki on vaihtunut kännyköiksi ja tietokoneiksi, ja sosialistisen aatteen ytimeen on tunkeutunut *porvarillinen* demokratia-haave, *porvarillinen* länsimaalainen etiikka ja *porvarillinen* amerikkalainen feminismi – ja tietenkin massiivinen vyöry hallitsematonta hallintojargonia (jota voi opiskella Lähteen jutusta, joka julkaistiin *Helsingin Sanomien* pääkirjoitussivulla 17. helmikuuta 2011). Tässä tilanteessa amerikkalaisen journalistisen ja tieteellisen empiirisen tutkimuksen olisi muka ohjattava etsintää. Sokea sokeaa taluttaa. Kierrätän tässä Vadénin patronisoivaa tyyliä ja jätän kotiläksyksi Vadénille ja hänen tovereilleen selvittää, mitä »porvarillinen» yllä tarkoittaa.

Empiirinen tutkimus, johon Vadén ja Zerzan viittaavat, on läpikotaisin eurooppalaisten ja länsimaalaisten ajatustottumusten kyllästävä. Esimerkiksi paleoantropologisessa tutkimuksessa, johon Zerzan vetoaa, oletetaan naiivisti, että voimme puhua kivikautisen homo sapiensin, jopa homo habiliksen, »etiikasta». Myös Vadén puhuu toistuvasti ja ilmeisesti ongelmaa edes huomaamatta luonnonkansojen ja kivikautisten kulttuurien »tasa-arvoisuudesta ja demokraattisuudesta». Riippumatta siitä, mihin Vadén on aikansa 90-luvun puolivälistä lähtien käyttänyt, tämä pamfletti sivuuttaa kääntämiseen ja tulkitsemiseen liittyvät mahdottomat ongelmat, ja yrittää vakuuttaa meille, että vain hyvää tarkoittavilla asenteilla, kauuniilla tavoitteilla ja suurilla ihanteilla voimme löytää elämänmuodon, joka on sekä »demokraattinen että luontoa tuhoamaton». Tämä on tyypillistä vasemmisto-intellektuellin venkoilua maailman tylyyden edessä.

Empiirisen aineiston, niin tieteellisen kuin journalistisen, vyöryttäminen on hukkaan heitettyä aikaa, koska jokainen aineisto vaatisi perusteellisen filosofisen tarkastelun, joka ehkä lopulta osoittaisi, että tutkimuksen tarjoamat esimerkit ja esikuvat on hylättävä. Mihinkään tuollaiseen vaivalloiseen työhön Vadén ei kuitenkaan ryhdy. Esimerkki seuraa esimerkiksi, vaikka jokainen voitaisiin yhtä hyvin kyseenalaistaa tai osoittaa vähintäänkin moniselitteiseksi.

Hän vetoaa esimerkiksi Zerzanin teokseen *The Future Primitive*, joka ei ole ainoastaan filosofisesti tökerö, vaan suorastaan valheellinen teos. Zerzan sijoittaa väitelauseensa perään suluissa kuuluisan antropologin nimen ja jonkin vuosiluvun. No, tämän konventionhan voisi luulla tarkoittavan, että Zerzan viittaa kuuluisan antropologin tuona vuonna ilmestyneeseen teokseen. Yleensä tuollainen viittaus annetaan, jotta lukija voisi käydä tarkistamassa, miten viittaaja on lähdeittä käyttänyt. Zerzanin tapauksessa lukija voisi ensin arvioida, miten hyvin kuuluisa antropologi on ylipäättään ymmärtänyt todellisuus- ja ihmiskäsitysten vertailuun liittyviä vaikeita filosofisia kysymyksiä. Sitten lukija voisi selvittää, miten Zerzan on antropologista tekstiä tulkinnut. Mutta miten käykään: Zerzanin teoksen kirjallisuusluettelosta ei edes löydy teoksia joihin hän on viittaavinaan. Tälle on kansankielessä aivan osuva ilmaus: kusetusta!

Minä en »moiti Zerzania puuttuvista empiirisistä lähdeviitteistä.» Minä syytän häntä huijauksesta. Minä en syytä Vadénia »liiallisesta nojautumisesta empiirisiin lähteisiin». Minä syytän häntä empiiristen lähteiden puutteellisesta tai olemattomasta filosofisesta kritiikistä ja tulkinnasta.

Zerzan on entinen marxisti, jonka nykyopeissa on selvä anarkistisen kommunismin maku. Vadén on itse toiminut vuosia akateemisen vasemmistolaisen *niin&näin*-kulttuurilehden toimittajana, käyttänyt valtaa jopa

päätoimittajana. Vadénin vallankumousretoriikka on vasemmistolaista, hänen kapitalismikritiikkinsä (toistuvat viittaukset »uusliberalismiin») on vasemmistolaista ja hänen tasa-arvo-oppinsa on vasemmistolaista. Hän vaatii tuon tuostakin tuloerojen kaventamista, omistamisen keskittämisen pysäyttämistä ja osattomien puolustamista, mikä on tyypillisesti vasemmistolainen vaatimus; erojen kaventamisella pyritään hänen mukaansa sosiaalisten ristiriitojen ja jännitteiden lieventämiseen, mikä on vasemmistolainen (sosiaalidemokraattinen) ajatustapa. Hänen hyvinvointimittarinsa on hyvinvointivaltion hyvinvointimittareita, mikä edustaa tyypillistä vasemmistolaista ajattelua. Myös omistussuhteiden radikaalin korjaamisen (esimerkiksi maaomaisuuden kohdalta) vaatimus, jonka hän allekirjoittaa, on vasemmistolainen.

Nyt Vadén kuitenkin vastauksessaan ilmoittaa, ettei hänellä ole aatteellista yhteyttä vasemmistolaisuuteen. Taas tähän voisi lisätä pari kansankielistä karkeutta.

Vasemmistolaisuuteen kuuluu oppi kulttuurien helposta kääntyvyydestä, vähintäänkin luotettavasta vertailtavuudesta, ja tässä mielessä myös ihmisyyden pohjimmaisesta samuudesta. Ihmiset voivat olla vakavasti tasa-arvoisia, vain jos heillä on yhteistä kieltä, yhteisiä käsitteitä, vain jos he tavoittelevat pohjimmiltaan samanlaisia hyvyksiä. Tässä mielessä Vadénin matriarkaalin metsäkokemus on tyypillisesti vasemmistolainen hanke, jonka oletuksiin kuuluu, että naisen ja miehen kulttuurit ovat joko toisilleen kääntyviä ja vertailukelpoisia, tai suorastaan identtisiä. Kulttuurien välinen tasa-arvovaatimus voidaan esittää, vain jos kulttuureilla on riittävästä yhteistä merkityspohjaa, vain jos niiden ilmauksia ja tapoja voidaan kääntää yli kulttuurirajojen.

Vadénin vasemmistolainen demokratia- ja tasa-arvo-oppi ei ole vain eurooppakeskeistä, elämänvieraasti akateemista ja kaupunkilaista, vaan siinä on myös vahva amerikkalainen painotus. Myös empiirinen kirjallisuus, johon hän vetoaa, on enimmäkseen amerikkalaista. Milloin se ei ole suorastaan amerikkalaista, se perustuu amerikkalaiseen tutkimukseen. Jopa länsimaalaisen elämänmuodon ja ajatustottumusten kritiikkiin hän tarvitsee amerikkalaisia auktoriteetteja. Pylkkö ei vaadi, että »kaikki Amerikasta tuleva on sinällään hylättävä». Hänen vaatimuksensa on paljon vahvempi ja »erottelemattomampi»: mitä vakavammin etsitään oppia paikallisesta luontosuhteesta, sitä radikaalimmin on (ei ainoastaan amerikkalainen vaan) länsimaalainen hylättävä.

Amerikkalaisen feminismin muotimatriarkaatin tuominen suomalaismetsään on silkkaan mentaalista uskolonialismia, millä paikallisen ajattelun mahdollisuus menetetään jo etukäteen. Tämä amerikkalainen paino-

tus heikentää Vadénin metsäkokemuksen uskottavuutta, ja latistaa metsäkokemuksen kielenkin poleemiseksi journalismiksi.

Onko siis enää edes sattuma, että Vadénin ihanneyhteisötkin löytyvät juuri Amerikasta. Jos Kuubassa ja Costa Ricassa eletään halvalla vanhoiksi, ei tästä vielä saada edustavaa esimerkkiä kulttuurisesti omavaraisesta taloudesta. Luultavasti Kuuban ja Costa Rican lääkärit kuitenkin opiskelevat lääketiedettä aivan tavallisista länsimaalaisista oppikirjoista, luultavimmin jopa yhdysvaltalaisista oppikirjoista tai oppikirjoista jotka perustuvat yhdysvaltalaisiin oppikirjoihin. (Muistan itsekin joskus saaneeni Kuubasta kirjeitä, joissa paikalliset filosofit pyysivät, että heille lahjoitettaisiin yhdysvaltalaisista filosofista kirjallisuutta.) Lääketieteellisten oppikirjojen tieto on kuitenkin tuotettu eurooppalaisissa ja yhdysvaltalaisissa yliopistoissa ja tutkimuslaitoksissa, jotka ovat osa länsimaalaista tiedeverkostoa. Se taas toimii länsimaalaisen kulttuuripiirin sisällä, ja on saavuttanut korkean luonnontieteellisen ja lääketieteellisen tason ylikuluttavan ja tuhlailevan tehokapitalistisen talouden avulla.

Jos Kuuban ja Costa Rican terveystjärjestelmä, sairaalat ja lääketiede olisi länsimaalaisesta perinteestä ja tieteellisestä kulttuurista riippumatonta, Vadénin esimerkki saattaisi olla uskottava. Nyt hän lainaa kapitalismista sen pitkälle kehittyneen tieteen, soveltaa sitä estoitta alhaisen kulutuksen yhteiskunnassa, ja kutsuu tulosta omavaraiseksi. Joku voisi kutsua tätä jälleen kansankielellä joksikin aivan muuksi. Vadén unohtaa aktiivisesti, että ennen kuin lääketiede vietiin Kuubaan ja Costa Ricaan, lääketieteellisen tiedon tuottamiseen tarvittiin länsimaalaista kapitalistista talousjärjestelmää ja sen kansainvälistä (lue: amerikkalaista ja amerikkalaistettua) yliopistoverkostoa.

Omavaraiset ja luonnonmukaisesti elävät perinnekulttuurit ovat lähes väistämättä epädemokraattisia. Mitään ajatuksellisesti kokonaista ja vahvaa näkemystä siitä, millä ja miten suomalaismetsissä voisi elää samanaikaisesti sekä omavaraisen luonnonmukaisesti että demokraattisesti, ei Vadénin pamfletista löydy. Ajatus istuttaa amerikkalaisen feminismin matriarkaatti suomalaismetsään, on lähinnä pöyristyttävä. Matriarkaatin tuominen perinteisen suomalaisen maatalouden ja erätalouden kulttuuriympäristöön yksinkertaisesti tuhoasi sen elämänmuodon, aivan kuten pirahä-heimon seksuaalisuuden kanavoiminen feministisesti korrektiksi, tuhoasi heimon elämänmuodon ja sen luontosuhteen. Sampo-myytin feministinen tulkinta on hauskaa ja älykstä leikkiä, mutta että sillä perusteltaisiin luonnonmukaisen ja omavaraisen suomalaisen elämänmuodon matriarkaalistamista on holtitonta ja vastuutonta. Mikään ei lupaa, että suomalaismetsissä voitaisiin elää omavaraisesti ja luontoa kunnioitta-

en tuollaisen keinotekoisien »vallankumouksen» avulla. Marxin teorioita kehiteltiin sentään yli puoli vuosisataa ennen kuin niitä alettiin soveltaa käytäntöön nuorena Neuvostoliitossa. Tulos oli silti katastrofaalisen huono. Menkään Vadén ensin metsään, ottakoon mukaansa vasemmistolaisia kaupunkilaisintellektuelleja, rakentakoon sinne matriarkaattinsa ja selvittköön sanokaamme edes pari vuosikymmentä ilman keinolannoitteita ja öljyä. Palataan sitten asiaan.

En kuvittele, että Vadén »kauhistelisi ja tuomitsisi» pirahä-heimon seksuaalisia tapoja. Toivoisin että Vadén kauhistuisi ja tuomitsisi »kestämättömäksi» ajatustavan, jonka mukaan pirahä-heimo saa luvan säilyttää alkupe räisen patriarkaatin mutta suomalaismetsien asukkaat eivät. Pirahä-heimo tarvitsee seksuaaliset tapansa elääkseen luontoa kunnioittaen ja rakastaen. Jos vaatisimme heitä siivoamaan seksielämänsä feministisen korrektiksi, tuhoaisimme heidän kulttuurinsa merkitysykseyden.

Kulttuurit ovat esikäsitteellisen kokemuksen ja kielen esikäsitteellisen merkityskerrostuman kautta erottamattomassa ja ainutkertaisessa suhteessa luonnonympäristöönsä. Koska kulttuurit ovat esikäsitteellisellä tasolla holistisia merkityskokonaisuuksia, emme voi »korjata» jotakin kohtaa, siis esimerkiksi jotakin patriarkaalista uskomusta tai tapaa, sekoittamatta ja tarvelemättä kokonaisuutta. Itse asiassa patriarkaalisuus ei ole mikään »kohta» kulttuurissa vaan erottamaton osa sen merkityksen verenkiertoa. Tämä pätee yhtä lailla suomalaiseen rahvaanperinteeseen kuin kalevalaisen synty tietoon. Vaatimus niiden demokratisoimiseksi ja matriarkaalistamiseksi perustuu virheelliselle atomistiselle ja mekanistiselle kulttuuri- ja kielikäsitteelle.

Vadénin esimerkit demokratian ja perinnekulttuurien yhteensovittamisesta ovat hyvin viitteenomaisia, akateemisesti elämänvieraita, keinotekoisia, filosofisesti karkeita, muodinmukaisten feminististen oppien kyllästämää... Sanalla sanoen lainatavaraa. Omapohjaisuus ja konkretia huutaa poissaoloaan. On kerta kaikkiaan mahdotonta edes kuvitella, että Vadén ja Zerzan edes yrittäisivät elää kuten saarnaavat. Yhtä vaikea on kuvitella Vadénin vasemmistolaista hyvä kaveri -porukkaa missään oikeissa töissä, siis sellaisessa missä olisi käytettävä esimerkiksi käsiä, selkää tai jalkoja. En osaa kuvitella heitä korjaamassa diesel-moottoria, puhumattakaan että osaisin kuvitella heidät selviämässä talon töistä ilman diesel-moottoria. Vadénin oma metsäkokemus on ilmeisesti niin vailla yhteyttä metsässä selviämisen käytäntöön, talouteen ja työntekoon, että elämys alkaa muistuttaa vaaleanvihreän kaupunkilaisintellektuellin päiväunta.

Vadénhan ymmärtääkseni sentään tunnustaa, että meidän on kapitalismin romahtaessa käytettävä vanhan suomalaisen maatalouden ja erätalou-

den taitoja ja tietoja. Mutta on poliittista harhautusta väittää, että voisimme ottaa tästä kokemuksesta oppia jonkinlaisen amerikkalaisen feministisen lainatavaran ohjauksessa. Suomalaisen rahvaan taito-, tieto- ja uskomusperinne on jo määritelmänomaisesti talottoman (tilattoman) kansanosan perinnettä, joten tilojen perimysoikeuteen liittyvät sosiaaliset ongelmat eivät liity keskusteluun kovinkaan läheisesti. Osa tästä tietoperinteestä säilyi pienviljelijäin, käsityöläisten, kalastajien ja muiden pieneläjäin parissa aina jonnekin 1950-luvulle asti, sirpaleina ja säikeinä ehkä myöhempiinkin aikoihin. Tämän tietoperinteen avulla voidaan suomalaismetsissä selvittää hengissä talven yli.

Tämä perinne on Vadénin käsitteistön mukaan patriarkaalista, mistä seuraa, että Suomessa luonnonmukainen ja omavarainen talous on patriarkaalista. Perinnekulttuurit lähes kaikkialla muuallakin ovat ja ovat olleet patriarkaalisia. Meillä on satoja, mahdollisesti tuhansia, esimerkkejä patriarkaalisista luontoa kunnioittavista perinnekulttuureista. Näiden leimaaminen muutta mutkitta ›diktatuureiksi› on silkkaa demagogiaa. Jos kuitenkin olisi alistuttava käyttämään Vadénin kieltä, olisi pakko sanoa, että ›ekologisesti kestävät› kulttuurit, ovat lähes aina olleet ›sosiaalisesti kestävämpiä› (mutta siitä huolimatta joskus hyvin pitkäikäisiä). Jopa monien orjakulttuurien luontosuhde on ollut kunnioittavampi kuin minäkään valistuksenjälkeisen länsimaalaisen kulttuurin luontosuhde.

Vadénilainen ›sosiaalinen kestävyys› ei ole ainoastaan ekologinen uhkatekijä vaan suorastaan mahtavin niistä voimista, jotka ympäristökriisin ovat käynnistäneet.

›Demokraattinen ja luontoa tuhoamaton matriarkaatti› puolestaan on lähinnä akateeminen muodinmukainen fiktio. Näytön paikka ja todistamisen taakka on siis amerikkalaisilla matriarkaatti-teoreetikoilla ja heidän suomalaisilla perässäjuoksijoillaan. Pelkäänpä että aika on käymässä vähiin ja että teoreettisesti ideoiduilla yhteiskunnallisilla kokeilla on kiire osoittaa käyttökelpoisuutensa. Ohjata koko kansa suin päin sellaiseen olisi holtitonta intoilua ja haaveilua.

Yhteisö joka yrittää viljellä maata ilman keinolannoitteita, öljyä ja dieselmoneita, joutuu heti turvautumaan työnjakoon, missä ei voida enää toteuttaa nykyaikaisia tasa-arvoihanteita, puhumattakaan nyt amerikkalaisten akateemisten feministien opeista. Jokainen joka tämänpäiväisessä Suomessa yrittää edes matalimman tason omavaraisuutta, tietää että naisten ja miesten työt on eriytettävä. Pelkäänpä ettei Vadén oikeastaan tiedä tätä.

Tasa-arvoihanteiden lähes väistämätön hylkääminen koskee myös johtamista, suunnittelua ja ajattelua. Luonnonmukaisesti omavaraisessa yhteisössä jokainen tekee enimmäkseen sitä, mihin kyvyt ja taidot viittaavat

ja voimat riittävät. Ajattelemista ja johtamista osaavat vain hyvin harvat, mutta ajattelemisen ja johtamisen ei ole kokopäiväistä työtä, ja ruumiillisen työn velvollisuus osuu jokaiseen. Taitavan veneenveistäjän tai laulajan on kuitenkin päästävä peltotöistä muita helpommalla. Naisten osuus metsästyksessä, metsätöissä ja rakennustöissä on miesten osuutta vähäisempi ja kevyempi. Työnjaon pohjana toimii toisaalta luonnonympäristön asettamat rajat, toisaalta perinteisen maatalouden ja erätalouden vaatimukset. Tällöin valistus pohjaiset teoreettiset ideat demokratiasta ja tasa-arvosta on hylättävä »epäeettisinä» (tarkasti sanoen: esi-eettisestä näkökulmasta katsoen pahoina).

Työnjaon oikeudenmukaisuudesta on keskusteltava, mutta keskustelun kieli ei ole akateemisen eurooppalaisen valistuksen kieltä, eikä akateeminen eurooppalainen valistus sanele keskustelun sääntöjä, ehtoja tai rajoja. Vielä vähemmän se on oleva amerikkalaisen uusprimitivismin ja matriarkaalisuuden feminismin kieltä.

Suomalainen rahvaanperinne ja pienviljelyperinne, joka on rahvaanperinnettä sittemmin kannattanut, on luonnonmukaisen ja omavaraisen talouden pohjatietoa, millä suomalaisessa luonnossa selvittää ilman modernia laitetekniikkaa. Se on ainutkertaista ja voidaan ilmaista vain kielellä, joka on esikäsitteellisesti luonnonympäristöön kiinnittynyt. Tämä tieto ja sen kieli on kiinnittynyt erottamattomasti myös sosiaaliseen perustaansa, esimerkiksi sukulaisuus-, sukupuoli-, työnjako- ja alistussuhteiden kautta. Tämän sosiaalisen perustan väkivaltainen ja keinotekoinen demokratisoiminen, sanokaamme jonkin amerikkalaisen matriarkaattiopin hyväksi, hävittäisi nopeasti perinnetiedon, tarvेलisi kielen esikäsitteellisen luontokiinnityksen ja lopulta näivettäisi yhteisön luontosuhteen.